घण्टारवा स्त्री घण्टोवारौति आ+रु–अच्। (वनशण) वृक्षभेदे अमरः यस्य फलं पक्वं सत् घण्टेवारौति

घण्टाली स्त्री घण्टां तच्छब्दमलति अल–अण् ङीप्। १कोषातक्याम्। ६त०। २घण्टाश्रेणौ। राजनि०।

घण्टावीज पु० घण्टेव वीजमस्य। जयपालवृक्षे। राजनि०

घण्टाशब्द पु० घण्टायाः शब्दइव शब्दोयस्य। १कांस्ये हेमच०। ६त०। २तच्छब्दे

घण्टिका स्त्री क्षुद्रा घण्टा स्वल्पार्थे कन्। क्षुद्रघण्टायां तत्तुल्याकारत्वात् २तालुस्थजिह्वायाञ्च (आलजिव) हेमच०।

घण्टिनीवीज न० घण्टाऽस्त्यस्याःतदाकारफलत्वात् इनि ङीप् घण्टिन्याः घण्टायुक्ताया वीजम्। जयपाले राजनि०।

घण्ट पु०घटि–उन्। १गजघण्टायां २प्रतापे च उणादिकोषः

घण्टेश्वर पु० मङ्गलपुत्रे व्रणदातरि देवभेदे "मङ्गलस्य प्रिया मेधा तस्यां घण्टेश्वरोमहान्। व्रणदाता च तेजस्वी विष्णुतुल्यो बभूव ह" ब्रह्मवै०।

घण्ड पु० घण–वा० ड तस्य नेत्त्वम्। भ्रमरे संक्षिप्तसारः।

घतन त्रि० हन्ति हन–हन्तेर्युन्नाद्यन्तयोर्घत्वतत्वे" उणा० युन्। मारके उज्ज्वलद० वत्रार्थे घातनेति पाठोऽयुक्तः

घन पु० हन–मूर्त्तौ अप् घनादेशश्च। १मेघे २मुस्तके ३समूहे ४दार्ढ्ये ५विस्तारे च ६लौहमुद्गरे मेदि० ७शरीरे ८कफे ९अभ्रके राजनि०। "समत्रिवातश्च घनः प्रदिष्टः" इति १०लीलावत्युक्ते समाङ्कत्रयवधे। ११निविडे सान्द्रे त्रि० अमरः १२ दृढ़े त्रि० मेदि०। १३पूर्णे १४सम्पुटे त्रि० शब्दर०। १५करतालादिकांस्यवाद्यभेदे १६मध्यम मृत्ये च न० अमरः। १७लौहे न० हेमच० १८त्वचे न० राजनि०। तत्र मेघस्योत्पत्तिभेदादिकं पुराणसर्वस्वे ब्रह्माण्डपु० उक्तं यथा

"सूर्य्यः किरणजालेन वायुयुक्तेन सर्व्वतः। जगतो जलमादत्ते कृत्स्नस्य द्विजसत्तमाः!। आदित्यभूतं भूतेभ्यः सोमं संक्रमते जलम्। नाडीभिर्वायुयुक्ताभिर्लोकाधारः प्रवर्त्तते। यत् सोमाच्च्यवते सूक्ष्मं तदब्भ्रेष्ववतिष्ठते। मेघावाय्वभिघातेन विसृजन्ति जलं भुवि। एवं प्रकरणेनैव पतते चासकृज्जलम्। न नाशमुदकस्यास्ति तदेव परिवर्त्तते। सन्धारणार्थं भूतानां मायैषा विष्णुनिर्मिता। अनया मायया व्याप्तं त्रैलोक्यं सचराचरम्। विश्वेशो लोककृद्देवः सहस्रांशुः प्रजापतिः। धाता कृत्स्नस्य लोकस्य प्रभविष्णुर्दिवाकरः। सार्व्वलौकिकमम्भोयत्तत् सोमो नभसोरसः। एवं भूतं जगत् सर्व्वमेतत्तथ्यं प्रकीर्त्तितम्। सूर्य्यादुष्णं निस्रवति सोमाच्छीतं प्रवर्त्तते। शीतोष्णवीर्य्यौ द्वावेतौ युक्त्या पालयतो जगत्। सोमामृतोद्भवा गङ्गा पवित्रा विमलोदका। भद्रासोमपुरोगाश्च महानद्यो द्विजोत्तमाः!। सर्व्वभूतशरीरेषु यास्त्वापोऽपसृताभुवि। तेषु सन्दह्यमानेषु जङ्गमस्थावरेषु च। पूर्य्यन्ते सर्वभूतेभ्यो निष्क्रामन्तीह सर्वशः। तेन चाब्भ्राणि जायन्ते स्थानमब्भ्रमयं स्मृतम्। तेजोऽर्कः सर्वभूतेभ्य आदत्ते रश्मिभिर्जलम्। समुद्राद्वायुसंयोगाद्रश्मयः प्रवहन्त्यपः। ततस्त्वृतुगते काले परिवृत्तो दिवाकरः। नियच्छत्यपोमेघेभ्यः शुक्लकृष्णैर्गभस्तिभिः। अब्भ्रस्थाः प्रपतन्त्यापो वायुना समुदीरिताः। सर्वभूतहितार्थाय रस्यभूताः समन्ततः। ततो वर्षति षण्मासान् सर्वभूतविवृद्धये। वायव्यं स्तनितञ्चैव विद्युदग्निसमुद्भवा। मेहनाच्च मिहेर्धातोर्मेघत्वं व्यञ्जयन्त्युत। न भ्रश्यन्ति यतश्चापस्तदभ्रं कवयो विदुः। मेघानां पुनरुत्पत्तौ त्रिविधा योनिरुच्यते। अग्निजा ब्रह्मजा चैव पक्षजा च पृथग्विधाः। त्रिधा घनाः समाख्यातास्तेषां वक्ष्यामि सम्भवम्। आग्नेयाः सूक्ष्मजाः प्रोक्तास्तेषां धूमात् प्रवर्त्तनम्। शीतदुर्दिनवाता ये स्वगुणास्ते व्यवस्थिताः। महिषाश्च वराहाश्च मत्तमातङ्गरूपिणः। भूत्वा धरणिमभ्येत्य रमन्ति विचरन्ति च। जीमूता नाम ते मेघा ये तेभ्यो वीजसम्भवाः। विद्युद्गुणविहीनाश्च जलधारावलम्बिनः। सका मेघा महाकाया आवहस्य वशानुगाः। क्रोशमात्राच्च वर्षन्ति क्रोशार्द्धादपि वा पुनः। पर्वताग्रनितम्बेषु वर्षन्ति गह्वरेषु च। बलाकागर्भदाश्चैव बालाका गर्भधारिणः। ब्रह्मजाश्चैव ये मेघा ब्रह्मनिश्वाससम्भवाः। ते ह विद्युद्गणापेताः स्तनयित्नुप्रियस्वनाः। तेषु शब्दप्रणादेन भूमेःस्वाङ्गरुहोद्भवैः। वायुवाह्याभिषिक्तेषु वायुर्यौवनमश्नुते। तेष्वियं प्रावृडासक्ता भूतानां जीवितोद्भवा। जीमूता नाम ते मेघा ये तेभ्यो जीवसम्भवाः। द्वितीयं प्रवहं वायुं मेघास्ते तु समाश्रिताः। इतो योजनमात्राच्च सार्द्धार्द्धादपि वा च ते। वृष्टिधर्मोद्विधा तेषां धाराऽऽसारः प्रकीर्त्तितः। पुष्करावर्त्तका नाम ये मेघाः पक्षसम्भवाः। संयोगाद्वायुनोच्छिन्नाः पर्वतानां महौजसाम्। कामगानां च लोकानां सर्व्वेषां शिवमिच्छताम्। पुष्करा नाम ते मेघा वृहत्तोयाःसमत्-